

Samstarfssamningur

Seðlabanka Íslands og Fjármálaeftirlitsins

Efnisyfirlit

1. Markmið samstarfssamningsins

2. Samstarf um eftirlit

2.1. Meginsjónarmið um verkaskiptingu og samstarf

2.2. Eftirlit með einstökum áhættuþáttum

2.3. Samstarf um setningu leikreglna

3. Greining á kerfislegri áhættu

3.1. Sameiginlegir fundir seðlabankastjóra og forstjóra FME

3.2. Fundir sérfræðihópa

4. Öflun og gagnkvæm miðlun upplýsinga

5. Viðbrögð við kerfislegri áhættu eða áfalli

5.1. Tilkynningarskylda ef grunur um aðsteðjandi vanda vaknar

5.2. Samstarf um viðlagaáætlanir og viðlagaæfingar

5.3. Samstarf um aðgerðir

6. Önnur mál

Samstarfssamningur Fjármálaeftirlitsins og Seðlabanka Íslands

Mælt er fyrir um að Seðlabanki Íslands (SÍ) og Fjármálaeftirlitið (FME) skuli gera með sér samstarfssamning, annars vegar í 35. gr. laga um Seðlabanka Íslands nr. 36/2001 og hins vegar í 15. gr. laga um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi nr. 87/1998. Meginmarkmið Seðlabanka Íslands er að stuðla að stöðugu verðlagi ásamt því að stuðla að virku og öruggu fjármálakerfi, þ.m.t. greiðslukerfi í landinu og við útlönd. Fjármálaeftirlitinu ber að stuðla að og hafa eftirlit með að fjármálastarfsemi í landinu sé í samræmi við lög og reglur sem hverju sinni gilda um starfsemina og að hún sé að öðru leyti í samræmi við heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti.

Í samræmi við framangreint eru hlutverk og verkefni þessara tveggja stofnana að ýmsu leyti frábrugðin en markmið beggja er að stuðla að heilbrigðu, virku og öruggu fjármálakerfi. Markmiðum annarrar stofnunarinnar verður ekki náð án þess að markmið hinnar náist. Í þessu skyni gera Seðlabanki Íslands og Fjármálaeftirlitið mér sér svohljóðandi

s a m s t a r f s s a m n i n g:

1. Markmið samstarfssamningsins

Markmið samstarfssamnings Seðlabanka Íslands (SÍ) og Fjármálaeftirlitsins (FME) er að *stuðla að heilbrigðu, virku og öruggu fjármálakerfi í landinu, þ.m.t. greiðslu- og uppgjörskerfum*. Til að ná því markmiði er nauðsynlegt:

- að skilgreina með skýrum hætti ábyrgð hvorrar stofnunar og verkaskiptingu þeirra á milli,
- að stofnanirnar vinni saman að skilgreindum verkefnum,
- að öflun og miðlun upplýsinga frá fjármálafyrirtækjum og milli stofnananna sé markviss,
- að greining á stöðugleika dragi upp skýra mynd af styrkleika og veikleika fjármálafyrirtækja og getu þeirra til að bregðast við breytingum í hinu þjóðhagslega umhverfi og á innlendum sem erlendum mörkuðum,
- að vinna stofnananna miðist að því að draga úr kerfislegri áhættu og þar með líkum á fjármálaáfalli,
- að sjá til þess að til reiðu séu samhæfðar viðbúnaðaráætlanir og reynslu aflað með viðlagaæfingum,
- að reglulega sé metið hve vel lög og reglur þjóni markmiðum um stöðugleika fjármálakerfisins.

2. Samstarf um eftirlit

2.1 Meginsjónarmið um verkaskiptingu og samstarf

Seðlabankinn og Fjármálaeftirlitið skulu hafa náið samstarf um eftirlit með fjármálakerfinu. Í því samstarfi felst þrennt, þ.e. nauðsynleg upplýsingaskipti, samráð milli aðila áður en gripið er til reglusetningar eða aðgerða sem hafa áhrif á starf beggja aðila og loks samvinna um skilgreind verkefni. Verkaskipting á milli þessara stofnana tekur mið af ákvæðum laga sem um starfsemi þeirra gilda. Eftirfarandi megin sjónarmið skulu höfð í heiðri:

- Þar sem skýr verkaskipting er til staðar skal sá aðili sem sinnir eftirliti á viðkomandi sviði upplýsa hinn með reglubundnum hætti um framkvæmd eftirlitsins, sbr. kafla 3 þessa samstarfssamnings.
- Þar sem verkefni skarast að einhverju leyti skal samræma eftirlit eftir því sem unnt er og skiptast á upplýsingum, þ.m.t. með starfi áhættumatshópa sem skipaðir eru sérfræðingum beggja aðila.

2.2 Eftirlit með einstökum áhættuþáttum

Í eftirfarandi yfirliti eru helstu áhættuþættir fjármálafyrirtækja tilgreindir og hvor stofnun beri meginábyrgð á eftirliti með hverjum þeirra. Eftirlitsaðili með áhættum skuldbindur sig til að taka saman yfirlit yfir stöðu áhættuþátta, sem hann hefur eftirlit með, tvisvar á ári. Þar sem ábyrgð á eftirliti með áhættum skarast starfa áhættumatshópar og skal mat eftirlitsaðila á áhættum liggja fyrir skriflega ásamt tillögum um viðbrögð. Við mat á áhættuþáttum og tillögugerð skal sérstaklega taka afstöðu til kerfislegrar áhættu.

Meðfylgjandi er yfirlit yfir helstu áhættuþætti í starfsemi fjármálafyrirtækja og hvor stofnun ber meginábyrgð á eftirliti með hverjum þeirra. Áhættumatshóparnir verða fjórir, gjaldeyrisáhættuhópur, fjármögnunaráhættuhópur, uppgjör- og greiðslumiðlunar hópur og auk þess sérstakur áhættumatshópur um greiningar á samspili áhættu tengdri starfsemi einstakra fjármálafyrirtækja og kerfislegrar áhættu (míkró-markró greiningahópur).

Hóparnir skulu skipta með sér verkum og samræma eftirlit með gjaldeyrisáhættu, lausafjárahættu, uppgjöráhættu og greiðslumiðlun. Við þá verkaskiptingu og samræmingu skal einkum litið til þess að báðar stofnanirnar annist fjareftirlit (e. off-site) en FME annist jafnframt vettvangsskoðanir/nærefthrit (e. on-site). Eftirlit FME með framangreindum áhættum er hluti af eftirliti með áhættustýringu og innra eftirliti eftirlitsskyldra aðila og nýttist SÍ við eftirfylgni varúðarregla sem bankinn setur.

Áhættur fjármálafyrirtækja	SÍ eftirlitsaðili	FME eftirlitsaðili	Áhættumats- hópar
Útlánaáhætta		X	
- þ.m.t. stórar áhættuskuldbindingar		X	
- þ.m.t. önnur samþjöppunaráhætta		X	
Markaðsáhætta		X	
- þ.m.t. afleiður		X	
Áhætta vegna misvægis eigna og skulda		X	
- þ.m.t. gjaldeyrisáhætta	X	X	X
Fjármögnunaráhætta		X	
- þ.m.t. lausafjárahætta	X	X	X
- þ.m.t. eigið fé		X	
Rekstraráhætta		X	
- þ.m.t. lagaleg áhætta		X	
Kerfisleg áhætta			
Míkró-makró	X	X	X
Greiðslu- og uppgjörskerfi			X
- þ.m.t. yfirumsjón	X		
- þ.m.t. eftirlit með kerfum	X	X	
- þ.m.t. eftirlit með aðilum	X	X	

2.3 Samstarf um setningu leikreglna

Í störfum sínum leitast bæði Seðlabankinn og Fjármálaeftirlitið við að hafa skýra heildarmynd af því hvernig gildandi lög, reglugerðir og önnur stjórnvaldsfyrirmæli ná þeim tilgangi sem að er stefnt í samstarfssamningi þessum. Seðlabankinn og Fjármálaeftirlitið hafa einnig á stefnuskrá sinni að vera leiðandi við þróun og mótnun nýrra laga og reglna á sínum sviðum og gera tillögur til efnahags- og viðskiptaráðherra, eða annars hlutaðeigandi ráðherra, um nýmæli í lagasetningu. Þar sem hlutverk stofnananna skarast, sbr. yfirlit yfir helstu áhættur fjármálafyrirtækja í 2.2 hér að framan, skulu þær hafa með sér samráð og samvinnu við slíka þróunarvinnu. Frumkvæði getur ýmist stafað af reglulegum samráðsfundum seðlabankastjóra og forstjóra Fjármálaeftirlits, frá starfandi áhættuhópum eða öðrum aðilum. Tengiliðir við útfærslu á slíkri samvinnu eru aðallögfræðingur Seðlabankans og yfirlögfræðingur Fjármálaeftirlitsins.

3. Greining á kerfislegri áhættu

Fjármálaeftirlitið og Seðlabankinn hafa með sér samstarf er miðar að því að bæta greiningu beggja stofnana á samspili áhættu tengdri starfsemi einstakra fjármálafyrirtækja og þjóðhagslegra þátta. Reglur og eftirlit sem beinist að starfsemi einstakra fjármálafyrirtækja má nefna eindarvarúð (e. micro-prudential) en það sem miðast við að treysta stöðugleika fjármálakerfisins í heild ná nefna þjóðhagsvarúð (e. macro-prudential). Við greiningu á kerfislegri áhættu þarf að flétta þessa tvo þætti saman. Í því skyni verður stofnaður sérstakur áhættumatshópur míkro-makró greininga, sbr. kafla 2.2 hér að framan og kafla 3.1 um efni sameiginlegra funda seðlabankastjóra og forstjóra FME.

3.1 Sameiginlegir fundir seðlabankastjóra og forstjóra FME

Tvisvar sinnum á ári hið minnsta skulu haldnir fundir seðlabankastjóra og forstjóra Fjármálaeftirlitsins, ásamt helstu sérfræðingum beggja stofnana. Skiptast þeir á um að undirbúa og boða til fundar. Fundirnir miða að því að leggja mat á umfang kerfislegrar áhættu í íslenska fjármálakerfinu. Sérfræðingahópar, þ.m.t. áhættumatshópar, beggja stofnana skulu hittast í aðdraganda funda til þess að fara yfir efni fundanna. Meðal þess sem fjallað er um á þessum fundum er eftirfarandi:

- Þjóðhagslegur stöðugleiki, framvinda á mörkuðum og líkleg áhrif hvors tveggja á fjármálakerfið með þjóðhagsvarúð að leiðarljósi.
- Mat á áhættuþáttum sem varða eindarvarúð. Helstu kennitölur úr reikningum fjármálafyrirtækja, svo sem eiginfjár- og lausafjárhlutfall, vogun (e. leverage), gjaldeyrisjöfnuð og aðrar kennitölur er varpað gætu ljósi á áhættu í fjármálakerfinu, þ.m.t. þróun stórra áhættuskuldbindinga og lánveitinga til tengdra eða venslaðra aðila.
- Mat á samspili áhættu tengdri starfsemi einstakra fjármálafyrirtækja og þjóðhagslegra þátta.
- Staða greiðslu- og uppgjörskerfa og framkvæmd eftirlits með þeim.
- Lög og reglur sem gilda um fjármalastarfsemi.
- Endurbætur á viðlagaáætlunum.

Að auki skulu seðlabankastjóri og forstjóri Fjármálaeftirlitsins funda a.m.k. einu sinni á ári, ásamt þeim sérfræðingum sem við á, til þess að ræða samstarf stofnananna í víðara samhengi og skiptast á upplýsingum. Þeir skiptast líka á að undirbúa og boða til þessara funda.

3.2 Fundir sérfræðihópa

Sérfræðihópar beggja stofnana, þ.m.t. áhættumatshópar, skulu funda svo oft sem þurfa þykir m.a. til að fara yfir áhættuþætti, sbr. töflu 1 í kafla 2. Hóparnir setja sér sjálfir reglur um boðun funda.

4. Öflun og gagnkvæm miðlun upplýsinga

4.1 Núverandi framkvæmd

Í fylgiskjali 1 með samningi þessum er kveðið á um núverandi gagnasöfnun hvors sammingsaðila og gerð grein fyrir hvaða upplýsingar skuli látnar hinum í té og á hvaða máta. Þessari framkvæmd verður fylgt uns útfærð hefur verið endurbætt framkvæmd, sbr. fylgiskjal 2.

4.2 Endurbætt framkvæmd

Sammingsaðilar telja að unnt sé að endurbæta verulega öflun, miðlun og úrvinnslu gagna (sjá fylgiskjal 2). Í þeim tilgangi er unnið að úrvinnslu og mati á hugmyndum um sameiginlegan gagnagrunn fyrir söfnun og úrvinnslu. Í grundvallaratriðum er ferlið hugsað þannig að fjármálafyrirtækin sendi inn gögn í sameiginlegt gagnaskilakerfi Fjármálaeftirlitsins og Seðlabankans. Gögnin yrðu lesin sjálfvirkt inn en gæði gagnanna yrðu sannprófuð. Við gagnagrunninn yrðu tengd notendavæn skýrslugerðartól þar sem starfsmenn í hvorri stofnun fyrir sig geta sótt þau gögn sem þeir þurfa á að halda og hafa heimildir til skv. aðgangsstýringu.

Þættir í þessari viðleitni til endurbóta í framkvæmd eru að:

- Koma í veg fyrir eyður í því safni upplýsinga sem nauðsynlegt er til þess að eftirlit sé fullnægjandi og hægt sé að meta kerfislegan stöðugleika.
- Taka tillit til upplýsinga sem ekki koma fram við regluleg upplýsingaskil en geta haft úrslitaáhrif á stöðugleika, t.d. varðandi aðstæður á mörkuðum, skilmálabreytingar í lánasamningum o.s.frv.
- Draga úr tvíverknaði sem leiðir til óþarfs álags á fjármálafyrirtæki, kostnaðar fyrir eftirlitsaðila og veldur ruglingi
- Efla tæknisamvinnu á sviði upplýsingamála
- Miðla hnökralaust upplýsingum á milli Seðlabankans og Fjármálaeftirlitsins og auðvelda úrvinnslu gagna
- Vinna saman við miðlun upplýsinga til erlendra eftirlitsaðila.

5. Viðbrögð við kerfislegri áhættu eða áfalli

5.1 Tilkynningarskylda ef grunur um aðsteðjandi vanda vaknar

Leiði athuganir Fjármálaeftirlitsins í ljós grunsemdir um bresti í fjárhagslegri stöðu eftirlitsskyldra aðila sem eru í viðskiptum við Seðlabankann eða eru umsvifamiklir á markaði, brot gegn reglum um greiðslu- og uppgjörskerfi eða alvarlega kerfislæga hættu á fjármálamarkaði að öðru leyti, skal Fjármálaeftirlitið tafarlaust gera seðlabankastjóra viðvart.

Leiði athuganir Seðlabankans í ljós grunsemdir um bresti í fjárhagslegri stöðu fyrirtækja á fjármálamarkaði, rekstraráhættu eða brot gegn reglum og samningum um greiðslu- og uppgjörskerfi eða alvarlega erfiðleika á fjármálamarkaði að öðru leyti, skal Seðlabankinn tafarlaust gera forstjóra Fjármálaeftirlitsins viðvart.

Í þessum tilvikum bregðast forstjóri Fjármálaeftirlitsins og seðlabankastjóri við í samræmi við innri reglur hvorrar stofnunar fyrir sig.

5.2 Samstarf um viðlagaáætlanir og viðlagaæfingar

Samningsaðilar leitast við að þróa aðferðir til að sjá fyrir erfiðleika í rekstrarumhverfi á fjármálamarkaði og í starfsemi einstakra fyrirtækja á fjármálamarkaði. Þeir eiga með sér samvinnu um framsetningu sviðsmynda sem nýtast í álagsprófum og jafnframt sem forsendur í viðlagaáætlunum.

Fjármálaeftirlitið og Seðlabankinn móta og viðhalda viðlagaáætlunum sínum en þær taka mið af áætlunum hvors um sig og gagnkvæmur aðgangur er að þessum gögnum. Á fundum yfirstjórnna (sjá lið 3.1) er lagt mat á þörfina fyrir endurbætur áætlana.

Eigi sjaldnar en árlega eru haldnar sameiginlegar viðlagaæfingar fyrir fjármálakerfið eða fyrir greiðslu- og uppgjörskerfin sérstaklega. Seðlabankinn og Fjármálaeftirlitið taka þátt í viðlagaæfingum sem stofnað er til á grundvelli fjölþjóðlegra samninga.

5.3 Samstarf um aðgerðir

Þegar verulegir erfiðleikar, svo sem vegna lausafjár- eða eiginfjárvanda, koma upp í rekstri fyrirtækis sem vegna stöðu sinnar eða aðstæðna er kerfislega mikilvægt á fjármálamarkaði hafa samningsaðilar samráð um aðgerðir sínar. Sama á við þegar erfiðleikar varða fleiri fyrirtæki á fjármálamarkaði eða fjármálamarkaðinn í heild. Komi til athugunar að Seðlabankinn veiti lánastofnun lán eða ábyrgð í samræmi við 2. mgr. 7. gr. laga nr. 36/2001 mun hann eiga náíð samstarf og samráð við Fjármálaeftirlitið um lausn þess vanda sem upp kann að hafa komið.

Samningsaðili ber sjálfstæða ábyrgð á aðgerðum sem honum er heimilt að grípa til í samræmi við hlutverk sitt.

6. Önnur mál

6.1 Þátttaka í alþjóðlegu samstarfi

Samningsaðilar skulu hafa samráð um aðild að alþjóðlegu samstarfi og fundarsókn sem tengist hlutverki beggja aðila. Jafnframt skal hvor samningsaðila upplýsa hinn um atriði er fram koma í alþjóðlegu samstarfi og varða hlutverk viðkomandi aðila.

6.2 Þagnarskylda

Upplýsingar sem hvor samningsaðili veitir hinum eru háðar þagnarskyldu lögum samkvæmt. Upplýsingarnar skulu einungis nýttar í starfsemi samningsaðila. Samningsaðilar skulu gæta þess að veita ekki upplýsingar á grundvelli upplýsingalaga án samráðs við þann aðila sem þeirra aflaði.

6.3 Gildi

Samningur þessi leysir af hólmi samstarfssamning frá 3. október 2006. Hann skal endurskoðaður telji annar hvor eða báðir samningsaðilar þess þörf en þó eigi sjaldnar en annað hvert ár.

Fylgiskjölum með samningi þessum breyta forstjóri Fjármálaeftirlitsins og seðlabankastjóri með undirritun sinni.

Reykjavík, 6. janúar 2011

Fjármálaeftirlitið

Seðlabanki Íslands

Gunnar Þ. Andersen
forstjóri

Már Guðmundsson
seðlabankastjóri